DAGENS NYHETER.

En utskrift från Dagens Nyheter, 2021-11-22 11:17
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/arkiv/ledare/goran-persson-och-humlan-sverige/

LEDARE

Ledare: Göran Persson och humlan Sverige

PUBLICERAD 2000-03-16

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Skaffa nyhetsbrev

Visar den nuvarande goda tillväxten i svensk ekonomi att DN och andra kritiker av regeringen har haft fel

Statsminister Göran Persson menade det i sitt kongresstal, där han jämförde svensk ekonomi under s-regeringen med humlan: den flyger fast den enligt betraktare inte borde kunna det.

Av partikongressen (s) framgick att statsministern har börjat läsa tidningar. I början av sin partiordförandetid skröt Göran Persson med att han inte läste tidningar, i synnerhet inte de som utkommer i huvudstaden. I sitt tal vid extrakongressen hade han däremot läst tillräckligt för att kunna raljera, ganska roligt, med DN:s ledarsida.

Den ser på socialdemokratins nuvarande politik på ungefär samma sätt som många betraktar en humla, menade statsministern: "Med sin alldeles för tunga kropp och sina alltför späda vingar borde den inte kunna flyga - likafullt gör den det. Varje sommar återvänder den och gör det till synes omöjliga möjligt på sin väg mellan förgätmigej och prästkrage." Liksom humlan upphäver Perssons regering till synes tyngdlagen. "Vi har höga skatter och en stor offentlig sektor - ändå lyfter Sverige mot nya höjder. Och vi flyger på ett sätt som många avundas oss i dag."

Statsministerns poäng var att DN och andra kritiker av regeringen har missförstått sambanden. Den socialdemokratiska humlan, förlåt modellen, flyger på grund av sin konstruktion, inte trots den. Den starka tillväxten i svensk ekonomi främjas av sådant som "generell välfärd", "världens högsta skatter" och "stark arbetsrätt".

Låt oss bortse från felbeskrivningen av DN:s linje (vi har alltid aktivt försvarat generella välfärdssystem och har krävt en starkare stat för rättstrygghet, forskning och god skola). Kongresstal kräver sina fiendebilder och förenklingar. Viktigare är hur statsministern tolkar sambanden bakom den just nu framgångsrika svenska ekonomin. Att döma av kongresstalet anser han att den starka ekonomin visar att det är fel tänkt att regeringen skulle behöva anpassa kapitalbeskattningen till omvärlden, ta hänsyn till incitament i personbeskattning och socialförsäkringar och förändra arbetsrätten för en ny tid.

Tolkningen av vad som har hänt är alltid viktig när regeringar lägger ut sin riktning framåt. Forskare talar om "lärprocesser". Förvisso har även fria analytiker skäl att tänka över vad erfarenheten lär. Viktiga sidoeffekter kan ibland slå ut den tänkta huvudeffekten och politiken få helt andra följder än man från början kunde tro. Nationalekonomerna Marian Radetzki och Klas Eklund har rent av fört fram tesen att oordningen i den svenska skolan bidragit till vågen av entreprenörer; ungdomar som vant sig vid att helt sakna respekt för auktoriteter vågar mer. En intressant tanke, även om den inte var tänkt när kunskapsskolan bröts ner och grundskolans mål faktiskt inte är att forma entreprenörer utan medborgare.

Alltså: Vad beror den nuvarande höga tillväxten i svensk ekonomi på

Där bakom finns tre stora faktorer:

1. Bungyjump-effekten. När man fallit tillräckligt djupt uppstår en naturlig energi i motsatt riktning. Inflations- och finanskrisen i slutet på 80-talet ledde till en ond spiral av höga realräntor, fallande tillgångsvärden, krasch för bankerna, behov av ökat sparande hos hushållen etcetera. När den värkt ut uppstår i stället en god spiral: ökad konsumtion ger höjt skatteunderlag som ger bättre offentliga finanser, som medger mindre av besparingar och skattehöjningar, som vidare bidrar till fallande räntor och högre byggande etcetera. Denna svängning på sjätte-sjunde året efter finanskrisen från en fallande till en stigande inhemsk efterfrågan skulle ha kommit oavsett regering.

2. Avregleringseffekten. Riksdagsbeslutet våren 1993 att avreglera telekomindustrin i Sverige, före resten av Europa, bidrog med något års fördröjning till en våg av nya företagsinitiativ och till att göra Sverige, med statsministerns ord, till "Europas Internethuvudstad". Den svenska folkliga kulturen av positivt intresse för ny teknik bidrog, liksom en förhållandevis jämn bildningsnivå över sociala klasser. När näringsminister Björn Rosengren är ute på studiebesök anger han teleavregleringen som en huvudfaktor bakom Sveriges försprång i fråga om IT-dynamik. Vad han inte nämner är att socialdemokraterna sa ett kraftfullt nej till hela denna avreglering 1993.

3. Systemskifteseffekten. En lång rad förändringar genomfördes för tio år sedan av regeringarna Carlsson och Bildt. Några har lagts till av regeringen Persson. Sjuklöneperiod och karensdag i sjukförsäkringen tillsammans med en skärpt arbetsskadeförsäkring har kraftigt minskat frånvaron, höjt produktiviteten och sänkt budgetunderskottet. Avskaffade bostads- och matsubventioner har därtill tagit bort två stora inflationshärdar. EU-medlemskap, ny budgetordning och fristående riksbank med inflationsmål har ökat den finansiella stabiliteten och sänkt räntorna. Förändringar av det här slaget verkar ibland med eftersläpning. Men när verkan kommer är det med desto större kraft.

Bungyjump-effekten är tillfällig. Och i fråga om de andra två effekterna tycks socialdemokratin nu på väg att återgå till politiken innan. Avreglering har blivit ett fult ord.

Partikongressen röstade för att ta bort karensdagen i sjukförsäkringen och återinföra den gamla typen av arbetsskadeförsäkring, vidare för att återgå till något av den tidigare bostadspolitiken.

Det förefaller något vådligt att av en tillväxt som nu till stor del är driven av en tillfällig uppgång i inhemsk konsumtion dra slutsatsen att regeringen redan har säkrat en god långsiktig tillväxtbana för Sverige. Finns det inte längre skäl att skapa mer attraktiva skattevillkor för specialister och entreprenörer och sluta diskriminera svenska ägare i förhållande till utländska

Att öppna för flexiblare typer av kontrakt på arbetsmarknaden

Att vara återhållsam med nya bidrag för att i stället kunna förstärka medicinsk forskning, skola och rättsstat

Nej, verkar vara helgens och kongressens besked. Tillväxten och dynamiken är starka nog ändå.

Humlan flyger även klumpig (enligt helikopterns princip med ett väldigt fäktande om vi får tro P O Enquist som reder ut naturlagarna i Expressen 13/3). Men lite oroande är det att statsministern anser det onödigt att fundera över hur vi ska kunna göra hennes flykt något lättare för framtiden.

Hans Bergström

Chefredaktör

DN 16/3 2000

TEXT

BERGSTRÖM-HANS

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt